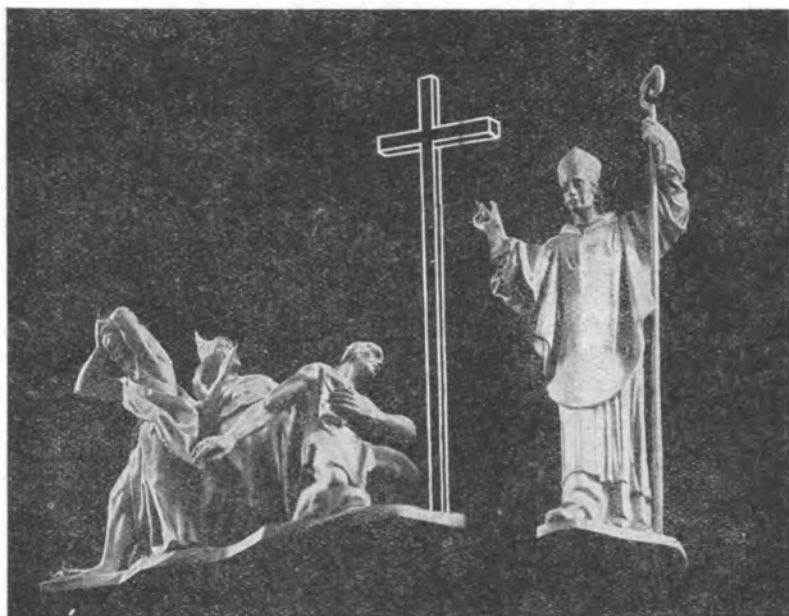

Dr. Čeněk Matia Tomiško:

*Svatý Vojtěch
dívkám.*

Malíř Maximilián Klinger (1857—1920) vytvořil podivný obraz, jemuž dal název „Kristus na Olympu“. Pohanští Řekové bájili, že jejich božstva mají na hoře Olympu své sídlo. Nuže, malířova fantasie snad poněkud směle a přece velkolepě zachycuje výjev, který je arciť jen umělcovou smyšlenkou, avšak přece vyjadřuje důležitou pravdu.

Kristus přišel mezi pohanské bohy na Olymp. Jedni ho měřili úkosem, druzí zmateně mezi sebou rozmlouvají. Jenom Psyché, bytost, která byla symbolem dívčí duše, klesá důvěryplně k nohám Spasitelovým a vděčně mu líbá ruku.

Smysl tohoto obrazu je jasný: Křesťanství osvobodilo a povzneslo dívku a ženu z pout pohanství a vrátilo ji vznešené místo, které ji přináleželo ve společnosti lidské.

Drahé dívky, nikdy neporozumíte zcela dokonale tomuto největšímu sociálnímu převratu, který se kdy stal. Dýchající již dvoutisícileté ovzduší křesťanské kultury — i když moderní novopohanství v leccos se blíží k starému mravnímu úpadku — přece si nedovedete nikdy představit postavení dívky v době před obrodou skrze svaté Kristovo evangelium.

I u nás, v našich zemích, které byly zastřeny tmou pohanství, upěla dívka znehodnocením své lidské důstojnosti. Ještě dlouho potom, co naše krajiny přijaly křesťanství, nepronikl jeho kvas do mnohých tvrdých srdcí, jež zůstávala dále ve vleku pohanských zásad.

V tom — jak víte z našich dějin — spočívalo duchovní mučednictví našeho velikého světce Vojtěcha. Mučednictví, jež bolelo více než vražedné rány, které před 950 lety mu byly zasazeny surovými Prusy. Vždyť krev svou vylil v cizině, ale hořké slzy vynutil mu jeho vlastní tak málo poddajný lid.

Apoštolská cesta svatého Vojtěcha má nám všem v této vážné době připomenouti ideály, za které náš nebeský ochránce pracoval, trpěl a se obětoval. Zároveň má v nás býti vyburcována vděčnost, kterou máme dokázati činem, aby dílo svatého Vojtěcha, u nás tak nebezpečně ohrožené novodobým pohanstvím, bylo přivedeno k novému rozkvětu.

Jde vlastně o křesťanství v našem národě: Buďto zcela zpohanštíme a zahyneme, anebo se vrátíme ke Kristu, který jest naši spásou! Jak krásné, ale jak odpovědné, že tento osud národa je vložen — řekl bych z největší části — drahé dívky, do vašich rukou!

A je to vaše povinnost, neboť svatému Vojtěchu jste dosud nesplatily trojí veliký dluh:

1. Svatému Vojtěchu dlužíte za lidská práva,
2. za křesťanskou důstojnost
3. za ideál Mariin.

Svatému Vojtěchu dlužíte za lidská práva.

Jednou z největších bolestí, jež snášelo pastýřské srdce Vojtěchovo, byl zlořád otroctví. Stačilo pro nějakou zcela vymyšlenou záminku přepadnouti sousední osadu a již hrozný osud pokojných obyvatel byl zpečetěn. Staří a choří lidé byli pobiti, mladí jako váleční zajatci byli prodáváni do otroctví. Nejedem násilník se živil tímto výnosným obchodem. Čeho k tomu bylo potřeby? Otupělého svědomí a hrubé pěsti. To obojí bylo častým zjevem u lidí, kteří buďto ještě byli pohany, nebo se stali křesťany jenom podle jména. A naopak pracovitě a zbožně osady opravdových křesťanů stávaly se často oběťmi těchto zločinných válečníků. Vypravuje se, že svatý Vojtěch všechen svůj majetek věnoval na vykupování otroků, avšak ani zdaleka nemohl je všechny osvoboditi — takové jich bylo množství!

Domyslete samy, dívky, jak se vedlo ubohým mladým otrokyním. Byly vystaveny na odiv kupujícím na veřejných tržištích jako nemá tvář. A když byly koupeny, obyčejně byly zavlčeny v místa, kde se staly hříčkou nějakého zhýralce, aby potom byly zcela odkopnuty, případně zprovozeny se světa. Jaké to hrozné zdeptání lidských práv!

Svatý Vojtěch plnou autoritou svého úřadu káral a trestal tyto zločiny. Ujímal se ohrožených dívek a hájil jejich právo na život, svobodu a čest.

Drahé dcery v Kristu, nikdy nezapomeňte na to, že v Pánu Ježíši a ve všech jeho svatých následovnicích máte své největší dobrodince. Křesťanství vždycky hlásalo, že žena jest člověkem s rovnými právy jako muž, kdežto pohanství pokládalo ženu za věc, ba dokonce stavělo ji leckdy na roveň zvířeti s tím rozdílem, že mluví.

Buďte vděčný svatému Vojtěchu, který v našich zemích pečoval o toto vaše osvobození z pout pohanství. Avšak nezapomeňte také, že nové volné názory světa, jenž úlisně mluví o pokrokovosti dívky, namnoze nejsou ničím jiným než rafinovaným návratem do starého otroctví. Toliko způsob je jiný — podstata věci je táž. Neboť je-li kdo spoután provazem z drsného konopí nebo z jemného hedvábí — na tom celkem mnoho nezáleží. Zotročen je tak nebo tak. A možná, že nové pohanské životní názory zdeptávají duši dívky více než otrokářské okovy poutaly její paže před tisíci lety.

Buďte si vědomy, že jste lidmi, to jest bytostmi, které ze sebe vyzařují podobu Boží! A kéž podle toho také vždycky jednáte!

Svatému Vojtěchu dlužíte za křesťanskou důstojnost.

Důstojnost člověka spočívá hlavně v jeho osobnosti. Býti osobou znamená však mimo jiné míti schopnost a možnost rozhodovati se podle správného vlastního vědomí a svědomí. Tento postřeh mějme jasně na mysli, chceme-li zhodnotit význam křesťanství pro dívku v otázce, v níž lidská důstojnost zvlášť se uplatňuje, totiž ve volbě stavu.

Je samozřejmé, že uznání lidských práv ženě a dívce nemohlo vyrůstí odjinud než z té skutečnosti, že vtělený syn Boží se dal v obět' za nás za všechny bez rozdílu. Svátý Pavel v listě ke Galatům (3, 27, 28) krásně mluví o změně, která se stala v každém křesťanu: „Nebot' všichni jste byli v Kristu pokřtěni, Krista jste oblékli. Tu není . . . ženy ani muže, nebot' všichni jste jeden v Kristu Ježíši.“ Tedy v každém křesťanu je spatřován Kristus.

Jaká to blažená zvěst, která zazněla do našich pohanských dávných poměrů s příchodem evangelia! A jak dalekosáhlý účinek měla pro postavení dívky, zvláště když šlo o volbu její životní dráhy!

V pohanství o volbě se vůbec nedalo mluvit. Dcera byla úplně pod panstvím otce, který prostě rozhodl. Pohanská dívka byla za určitého muže nejen provdána, ale v pravém slova smyslu do manželství také prodána. Kolik kdo dal, tomu měla náležet.

A hle, nyní přichází křesťanství zároveň se svým ideálem panenství zasvěceného Bohu. Ani netušíte, dívky, co i pro vás znamená tato okolnost.

Křesťanská dívka z lásky k Bohu může náležet po celý život jako snoubenka Kristu! Jaká to veliká výsada, kterou přineslo evangelium! Ale pak nikdo nemá práva jí určovat, jakou cestou se má životem dát! Sama může rozhodnout podle touhy, kterou ve svém srdci cítí! Ani otec nemá takové moci, aby ji směl donutit ke sňatku, když ji vábí láska k Božskému Snoubenci.

To byl první průlom do neomezené moci, kterou si osoboval pohanský otec nad životním určením své dcery. Rodiče mohou vychovávat, vést, radit, ale nikdy nemohou nutit k určité volbě.

Křesťanská dívka, jsouc si vědoma, že se může rozhodnout, aby náležela zcela Kristu, vybojovala tím svobodu i své spoludružce, která splnění svého úkolu viděla v manželství. Zní to našemu sluchu podivně, ale je to historická skutečnost: Křesťanství ideálem doživotního panenství povzneslo i svátostné manželství, které již není pouhou obchodní smlouvou, nýbrž plodem svobodné volby, vyvěrající z pravé, rozumné — nikoliv pouze citové — lásky. Vztah snoubenců nebyl již jen záležitostí jejich těl, nýbrž v první řadě jejich duší, spojených a sjednocených v lásce Boží.

Svátý Vojtěch takřka jako kdyby stále si byl vědom, že zřízení biskupského stolce v Praze bylo úspěšně připraveno zásluhou Mladý, neteře svatého Václava, první to abatyše panen u svatého Jiří. Proto s takovou pečlivostí se staral o to, aby křesťanským dívkám bylo zcela svobodně umožněno podle svědomí a touhy rozhodnout se buď pro panenství nebo pro život rodinný.

V obojí této cestě — i když panenství nutno uznati za stav dokonalejší — vyniká svým způsobem důstojnost křesťanky ať již jako snoubenky Kristovy nebo jako matky dětí. V obojím stavu je chválen

a veleben Nejvyšší, zdroj čistoty a života. Obojí cesta může vésti ke svatosti, neboť obojí vyžaduje oběti a sebezápor.

Se svatou horlivostí svatý Vojtěch odsoudil násilí českého vojska, které vniklo do kláštera řeholnic v Kalvě nad Sálou, aby odtamtud uneslo Odu pro polského knížete Mečislava. Tak hájil svatý biskup nedotknutelnost nevěst Kristových! Ale s toutéž přísností tepal rozmarilost vladků a pánů, kteří lehkomyšlně opouštěli své manželky nebo žili v mnohoženství. Připomínal jim nesmlouvavě, že spojení mezi mužem a ženou jest obrazem lásky mezi Kristem a Církví, jak to vyjadřuje svatý Pavel: „Muži, milujte své manželky, jakož i Kristus miloval Církev a vydal sebe za ni!“ (Efes. 5, 25).

Nezapomínejte na to, drahé dcery, a buďte vděčný Kristu a jeho svaté nauce, kterou náš světec horlivě šířil!

Svatému Vojtěchu dlužíte za ideál Panny Marie!

Není ani jediného světoce, který by neměl vřelé úcty k Požehnané mezi ženami.

Panna Maria byla našemu svatému Vojtěchu jitřenkou, která se na něj usmála již v nejtěplejším mládí. Vypravuje se, že jako dítě byl zachvácen náhlou nemocí. Tu jeho rodiče, otec Slavník a matka Střezislava položili synáčka na oltář Panny Marie a zasvětili jej službě Boží.

Od svatého Vojtěcha, který byl podporovatelem církevního zpěvu — podle tradice — pochází nejen „Hospodine pomiluj ny!“, nýbrž i polská píseň „Bohorodičko, Panno!“

Je zcela jisté, že Matka Boží znamenala v životě světcově nesmírně mnoho. A také ve své horlivé pastorační práci mezi dušemi plně využíval blahodárného vlivu, jež má úcta k Panně Marii zvláště na mladé duše. Kolik tím, drahé dívky, přispěl náš svatý biskup i k vaší účtě!

Ideál nejsvětější ženy, Panny a Matky, bez níž se nechtěl obejít ani Bůh, jest sluncem, jež svými paprsky ozařuje také vás.

Svatý Bernard přemýšleje o úkolu, který měla Panna Maria v plánu vykoupení, pronášá veliké slovo: „Jestliže padl muž skrze ženu, nepovstane z pádu leč jen působením ženy!“

Domyslete, co to znamená! Arcit' je to řečeno v plném smyslu toliko o Panně Marii, na jejímž souhlase záviselo tajemství Vtělení Syna Božího. Ale v určitém smyslu je to řečeno i o vás. Bez vás, milé a drahé dívky, svět nepovstane z pádu, do kterého zabředl. O, jak je krásné být dívkou v tak důležité a vážné době!

Dívka, proniknutá ideálem Mariiiny krásy, má vždy v sobě tajemnou moc, která zušlechtuje, povznáší a činí lepšími všechny, kdo s ní přijdou ve styk. Kolik žalostně málo máme takových bytostí ve svém národě! A přece jenom ty zadržel bílýma rukama bortící se stavbu národa!

Kéž svatovojtěšská pout naší vlastní mocně zapůsobí na dívčí srdce! Je to, jako by k nim promlouval veliký biskup: „Dcery mého národa, nechtějte se dopustit zrady křesťanské víry a křesťanských mravů ve chvílích, na kterých snad závisí celá naše budoucnost! Buďte Mariemi — a zachráníte vlast!”

Ano, buďte Mariemi! A víte, čím je Maria? Matkou věčného Velekněze Ježíše Krista! Jako nenahraditelná jest Maria-Matka Boha vtěleného, tak naprosto nenahraditelný jest kněz-obětník Boha eucharistického. Mariino „Staniž se mi podle slova tvého!” v nazaretském domku a kněžské „Toto jest tělo mé!” u oltáře, tak úzce spolu souvisí. Bez Marie není Ježíše, bez kněze není Eucharistie. A Eucharistie tot’ Ježíš mezi námi!

Nuže, dívky, vy všechny buďte Mariemi tím, že budete světu připravovat spásu skrze kněžství. „Dát světu kněze!” tot’ „Dát světu Ježíše!”

Modlete se a přinášejte oběti za posvěcení kněží, zvláště vy duše vyvolené, které si Bůh volá k panenství, abyste tím spíše v sobě uskutečnily velikost duchovního mateřství. A vy ostatní, jež si Bůh povede obvyklou cestou rodinného života, mějte již nyní vznešený ideál — proti všem falešným heslům novodobého pohanství — splnit co nejvíce svatý úkol tělesného mateřství, aby tím větší byla naděje, že z řad vašich dětí Pán Bůh si vybere po letech sluhu svého oltáře — budoucího kněze!

Závěr:

Vzpomínajíce na svatého Vojtěcha nemůžeme nemyslet i na jeho matku Strážislavu. Tak ji nazývá Kosmas, náš nejstarší kronikář. Líčí ji jako ženu všech křesťanských ctností, jež pěstovala již v útlých dívčích letech, kdy se připravovala na životní úkol.

Nuže, milé dívky, budete i vy opravdu Strážislavy, to jest Strážkyně české slávy — té pravé, která spočívá ne v pyše, nýbrž ve svatosti — jestliže budete těmito slavnostmi rozníceny v touze žít tak, abyste před soudem světa i Boha mohly vždycky říci, že jste z věrného stádece Ježíše Krista, k němuž vás a vaše praotce přivedl svatý Vojtěch! Amen.

Edice Petrinum, České Budějovice. — Schváleno kapitolním ordinariátem
v Českých Budějovicích 14. dubna 1947, čís. 2564.

Nákladem vlastním. — Tiskem Národní správy „Moldavia“, tiskárna a ná-
kladatelství, České Budějovice, Třída presidenta Roosevelta 7.